

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Turun Asennuspajan osakeyhtiöksi muuttamisesta aiheutuvista toimenpiteistä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto oikeutettaisiin valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä annetun lain (740/91) mukaisesti perustamaan liikenneministeriön hallinnonalaan kuuluvan Turun Asennuspaja -nimisen valtion teollisuuslaitoksen toimintaa jatkava

sähköurakointia harjoittava osakeyhtiö, ja että valtioneuvosto harkintansa mukaan oikeutettaisiin myymään osakeyhtiön osakekanta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan välittömästi sen jälkeen, kun eduskunta on hyväksynyt sen.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

Turun Asennuspaja on sähköurakointia harjoittava liikenneministeriön alainen valtion teollisuuslaitos, jonka toiminta perustuu valtion teollisuuslaitosten hoidon ja käytön yleisistä perusteista annettuun lakiin (168/31) ja valtioneuvoston sen perusteella 3 päivänä marraskuuta 1960 tekemään päätökseen. Päätöksellä määriteltiin laitoksen nimeksi Turun Asennuspaja, toimialaksi sähkölinjojen rakentaminen, sähkö- ja radioasennustöiden suorittaminen sekä näiden alojen korjaus- ja huolto-toiminta ja kotipaikaksi Turun kaupunki.

Turun Asennuspajassa on kolme osastoa: talosähköasennuksia tekevät Turun ja Helsingin osastot sekä sähkölinjoja ja tie- ja katuvalaistuksia rakentava linjaosasto. Laitoksen pääkonttori on Turussa.

Turun Asennuspajan liikevaihto vuonna 1990 oli 74,5 miljoonaa markkaa, mikä jakaantui osastojen kesken seuraavasti:

Turun osasto	noin 30,5 miljoonaa markkaa
Helsingin osasto	noin 27,5 miljoonaa markkaa
Linjaosasto	noin 16,5 miljoonaa markkaa

Turun Asennuspajan asiakaskunta koostuu lähes kaikista sähköurakointia tarvitsevista tahoista, joita ovat olleet ensi sijassa julkinen sektori, valtio ja kunnat sekä yksityiset rakennuttajat ja rakennusliikkeet.

Turun Asennuspajaa on hoidettu budjettisidonnaisena liikelaitoksena, jonka tulosta on seurattu osin liikekirjanpidon avulla. Turun Asennuspajan toiminta on ollut ylijäämäistä 1970-luvun puolivälistä lähtien.

2. Ehdotetut muutokset

Budjettisidonnaisena liikelaitoksena toimiminen ei enää vastaa nykyaikaisen yritystoiminnan vaatimuksia. Toimintamuoto tulisi muuttaa tarkoituksenmukaisemmaksi ja päätöksenteoltaan sekä toiminnaltaan nopeammaksi ja

joustavammaksi. Eräiden valtion liikelaitosten kohdalla on siirrytty uusimuotoiseen liikelaitokseen (laki valtion liikelaitoksista 627/87) tai osakeyhtiöön.

Verrattaessa uusimuotoista liikelaitosta ja osakeyhtiötä on ilmeistä, että sähköurakointiin osakeyhtiö soveltuu selvästi valtion uusimuotoista liikelaitosta paremmin. Osakeyhtiö on toimintatavaltaan ja päätöksenteoltaan joustava, riittävän nopea sekä korostaa liiketaloudellisia tavoitteita ja toimintaperiaatteita. Uusimuotoinen liikelaitos puolestaan edellyttäisi vastaamista yhteiskunnallisesti merkittävistä tehtävistä, joita Turun Asennuspajalla ei ole.

Budjettisidonnaisen liikelaitoksen henkilösäkustannukset yksityiseen sektoriin verraten ovat selvästi tätä suuremmat. Turun Asennuspajan henkilösivukulut ovat vuonna 1991 noin 14,5 prosenttiyksikköä suuremmat verrattuna yksityisen sektorin sähköurakointiliikkeeseen, mikä työvoimavaltaisella sähköurakointialalla heikentää Turun Asennuspajan kilpailukykyä ratkaisevasti. Ero kasvaa vielä, mikäli valtioneuvoston periaatepäätös toimenpiteistä teollisuuden toimintaedellytysten vahvistamiseksi astuu voimaan. Ilman ylimääräistä eläkerasitusta osakeyhtiön henkilösivukulut ovat yksityiseen nähden noin 6,2 prosenttiyksikköä suuremmat olettaen, että muut valtioneuvoston päätöksiin perustuvat etuisuudet siirtyvät henkilöstön mukana osakeyhtiöön. Tarkoituksena onkin, että valtiovarainministeriön toimesta selvitetään periaatteet siitä, miten paremmat etuudet rahoitetaan.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan, että perustetaan Turun Asennuspajan toimintaa jatkava valtion omistama osakeyhtiö. Kuitenkin saattaa osoittautua epätarkoituksenmukaiseksi, että valtio omistaisi sähköurakointiliikkeen, mistä syystä valtioneuvostolla tulisi myös olla oikeus harkintansa mukaan myydä uuden yhtiön osakkeet.

Turun Asennuspajan häiriöttömän toiminnan jatkamisen turvaamiseksi on tärkeätä, että tarvittavat päätökset tehdään nopeasti. Tällöin liiketoimintaa haittaava muutoskausi olisi mahdollisimman lyhyt.

3. Taloudelliset vaikutukset

Seuraavassa esitetyt luvut perustuvat arvioon

31.7.1991 tilinpäätöksestä ja ne tarkistetaan luovutuspäivän tilinpäätöksen valmistuttua.

a. Osakeyhtiön perustaminen ja toiminnan aloittaminen

Tavoitteena on, että osakeyhtiö aloittaisi toimintansa 1.11.1991 (liiketoiminnan aloituspäivä).

Turun Asennuspajan käyttö- ja vaihto-omaisuus, arvoltaan noin 11 088 000 markkaa, siirrettäisiin apporttina joko kokonaan tai osittain yhtiöön sen omaa pääomaa vastaan ja lainaehdoin luovutuspäivän mukaisesti tarkennettuna. Se osa omaisuuden arvosta, jota ei osoitettaisi apporttina osakepääomaan ja muuhun omaan pääomaan, siirrettäisiin osakeyhtiöön vierasta pääomaa vastaan. Vieraasta pääomasta olisi vakuudetonta velkaa valtiolle enintään 5 000 000 markkaa. Rahoitusrakenne on tarkoitus muodostaa sellaiseksi, että se olisi valtiontaloudellisesti vähintään neutraali ja vertailukelpoinen yksityisten yritysten kanssa sekä mahdollistaisi Asennuspajan kannattavan toiminnan. Samalla olisi mahdollista ottaa huomioon henkilöstön mahdollisista lisäetuuksista aiheutuvat kustannukset.

Liiketoiminnan aloituspäivänä osakeyhtiö ottaa vastatakseen Turun Asennuspajan keskeneräisistä töistä sekä keskeneräisiin töihin ja takuutöihin liittyvistä sitoumuksista Turun Asennuspajan antamien, näihin töihin liittyvien vakuuksien jäädessä valtion vastattavaksi.

Osakeyhtiön avaava tase johdetaan Turun Asennuspajan lopettavasta taseesta omaisuuden, keskeneräisten töiden ja takuutöiden siirtoon liittyvien laskelmien mukaisesti.

b. Omaisuuks

Vaihto-omaisuusvarasto arvostettaisiin luovutuspäivänä tehtävän inventaarion perusteella ja sen arvoksi on arvioitu 872 000 markkaa.

Käyttöomaisuus arvostettaisiin luovutuspäivän tilanteen mukaiseksi Turun Asennuspajan vahvistetun taseen 31.12.1990 pohjalta suoritetaan siihen elinkeinoverolain mukaiset täysimääräiset poistot.

Osakeyhtiölle luovutettava kiinteä omaisuus käsittäisi Turun kaupungissa sijaitsevan tontin rakennuksineen, joiden yhteisarvoksi on arvioitu 8 507 000 markkaa.

Osakeyhtiölle luovutettavaan käyttöomaisuuteen sisältyisivät kaikki toiminnan jatkamiseksi tarpeelliset asiakirjat ja tiedot.

c. Keskeneräiset työt

Keskeneräiset työt luovutetaan osakeyhtiölle siten, että valtio palauttaa saamansa ennakkomaksut ja osakeyhtiö maksaa takaisin keskennäisiin töihin kohdistuneet muuttuvat ja kiinteät kulut. Avaavan taseen valmisteisiin siirtyy myös lopettavan taseen valmisteiden määrä lisättyinä kiinteiden kulujen osuudella, joka on 5 % valmisteiden arvosta.

Keskeneräisiin töihin kohdistuvat saamiset ja velat Turun Asennuspajan lopettavassa taseessa siirtyvät suoraan osakeyhtiölle. Näitä saamisia ja velkoja ovat myyntisaamiset, siirtosaamiset, ostovelat, ennakkomaksut, siirtovelat ja muut lyhytaikaiset velat. Mikäli edellä mainitut saamiset ylittävät velat, on erotus osakeyhtiön velkaa valtiolle. Päinvastaisessa tapauksessa valtio suorittaa erotuksen yhtiölle.

d. Takuutyöt

Osakeyhtiö ottaa vastatakseen Turun Asennuspajan vastuisiin kuuluvista takuuajan töistä. Ne merkitään avaavan taseen myyntisaamisiin ja ennakkomaksuihin. Takuutöiden aiheuttamiksi kustannuksiksi arvioidaan 1,5 % takuutöiden määrästä eli 849 000 markkaa. Tämä meno on otettu huomioon Turun Asennuspajan lopettavassa taseessa ostovelkoja kasvattavana ja tulosta pienentävänä eränä.

e. Vaikutus valtion tulo- ja menoarvioon

Osakeyhtiöksi muuttaminen ei edellytä valtion tulo- ja menoarvioon otettavaa erillistä

määrärahaa. Sen sijaan hallinnollisessa kirjanpidossa tuloutuvat valtiolle siirtosaamiset, valmistet ja kiinteät kulut. Keskeneräisten töiden ennakoita ei tulouteta hallinnollisessa kirjanpidossa, mutta niihin liittyneet menot ovat kuluja hallinnollisessa tilinpäätöksessä. Tuloutumista vähentävät päätetyille töille kohdistettavissa olevat siirto- ja muut lyhytaikaiset velat. Valtiolle tuloutuu arviolta 16 122 000 markkaa. Lisäksi valtio saa lainojen lyhennykset ja korot sekä osingot.

f. Veroseuraamukset

Varausten purkautuessa Turun Asennuspajan voitto ennen veroja on arviolta 5 014 000 markkaa. Tämä saattaisi merkitä veroseuraamuksia kunnallisveron osalta. Valtio vastaa ennen osakeyhtiön muodostamista koskevaan aikaan kohdistuvista veroista. Tämän vuoksi on tulo- ja varallisuusverotuksen sekä liikevaihtoveroseuraamusten takia ehdotettu säännöstä, jonka mukaan osakeyhtiö jatkaa sellaisenaan Turun Asennuspajan toimintaa.

g. Henkilöstö

Tarkoituksena on, että Turun Asennuspajan palveluksessa luovutuspäivänä oleva henkilöstö siirtyy osakeyhtiön palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä osakeyhtiössä sovellettavin työsopimusehdoin. Valtio vastaisi henkilöstön eläketurvasta luovutuspäivään saakka. Osakeyhtiö vastaisi siitä liiketoiminnan aloituspäivästä lukien normaalilla TEL:n perusehtojen mukaisella eläkevakuutuksella. Eriksen selvittäisiin, tarvitaanko siirron yhteydessä erityisiä eläkejärjestelyjä.

Valtio vastaisi myös Turun Asennuspajan aikana syntyneiden tapaturmakorvausvelvollisuuksien suorittamisesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

a. Perustamisen järjestelyt

Turun Asennuspajan toiminnan ja henkilöstön siirtäminen uudelle osakeyhtiölle järjestettäisiin siten, että valtioneuvosto luovuttaisi

osakeyhtiölle Turun Asennuspajan hallintaan kuuluvan rakennuspaikan, tällä sijaitsevan rakennuksen ja keskeneräiset työt. Valtioneuvosto määräisi tätä tarkoitusta varten omaisuuden arvon ja luovutusehdot.

Henkilöstö siirtyisi osakeyhtiön palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä. Yhtiöittämisen jälkeen valtioneuvostolla olisi oikeus myydä tarvittaessa yhtiön osakekanta.

b. Lain säätäminen

Valtioneuvoston valtuuden osakeyhtiön perustamiseen, osakeyhtiön osakkeiden merkitsemiseen ja mahdolliseen myyntiin on valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä annetun lain (740/91) mukaan perustettava eduskunnan suostumukseen. Tästä syystä esitetään, että eduskunta valtuuttaisi valtioneuvoston merkitsemään kaikki osakeyhtiön osakkeet ja tämän jälkeen valtioneuvosto valtuuttaa tarvittaessa myymään valtion osakeyhtiön osakekannan.

Turun Asennuspajan palveluksessa luovutuspäivänä oleva henkilöstö siirtyy osakeyhtiön palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä osakeyhtiössä sovellettavin työsopimusehdoin säilyttäen eräissä tapauksissa oikeuden valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain tasoiseen kokonaiseläketurvaan. Tästä aiheutuvan lisärasituksen korvaaminen valtion varoista osakeyhtiölle edellyttää myös eduskunnan suostumusta, mikä on esitetty vuoden 1991 ensimmäisen lisämenoarvion yhteydessä.

Tämän vuoksi ja edellä tarkoitettujen muiden järjestelyjen aikaansaamiseksi ehdotetaan annettavaksi laki, jolla valtioneuvosto määrittämällä ehdoilla oikeutettaisiin perustamaan Turun Asennuspajan toimintaa jatkava osakeyhtiö, ja myymään kyseiset osakkeet.

Osakkeiden hankintaa ja myyntiä koskevat

luovutusvaltuudet sisältyvät lakiehdotuksen 1 ja 2 §:ään. Ehdotuksen 2 §:ään sisältyvät lisäksi valtuudet ryhtyä muihin perustamiseen liittyviin toimenpiteisiin. Ehdotuksen 3 §:ään sisältyy valtuus, jolla valtio jää vastaamaan Turun Asennuspajan nimiin otetuista vakuuksista ja takuista.

c. Osakeyhtiölle luovutettavan omaisuuden leimaverot

Asian luonteen johdosta kiinteistöjen luovutuksesta laadittavien asiakirjojen tulisi olla lainhuutoa haettaessa leimaverosta vapaat. Lakiehdotukseen sisältyy tästä säännös (4 §).

2. Voimaantulo

Turun Asennuspajan toiminnan jatkamisen turvaamiseksi on tärkeätä, että liiketoimintaa haittaava muutoskausi olisi mahdollisimman lyhyt. Tästä syystä yhtiöittämiseen ja mahdolliseen yksityistämiseen liittyvät päätökset tulisi tehdä nopeasti. Perustamiseen liittyvät valmistavat toimet, joihin kuuluvat mm. YT-neuvottelut henkilöstön kanssa ja osakeyhtiön perustaminen, on jo aloitettu. Tavoitteena on, että osakeyhtiö aloittaisi toimintansa 1 päivänä marraskuuta 1991. Edellä mainitusta johtuen laki ehdotetaan tulevaksi voimaan heti, kun eduskunta on sen hyväksynyt.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Turun Asennuspajan osakeyhtiöksi muuttamisesta aiheutuvista toimenpiteistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Valtioneuvosto oikeutetaan perustamaan liikenneministeriön hallinnonalaan kuuluvan Turun Asennuspaja -nimisen valtion teollisuuslaitoksen toimintaa jatkamaan tarkoitettu sähköurakointia ja muuta siihen liittyvää toimintaa harjoittava osakeyhtiö, jonka osakkeet valtio merkitsee luovuttamalla Turun Asennuspajan hallinnassa olevan maa-alueen ja rakennukset laitteineen sekä muuta omaisuutta osakeyhtiölle.

Valtioneuvostolla on oikeus myydä osin tai kokonaan yhtiön osakekanta.

2 §

Valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden arvon ja ehdot, joilla luovutus tapahtuu sekä sen, mikä osa omaisuudesta pannaan osakeyhtiöön osakkeita vastaan.

Valtioneuvosto määrää myös muista osakeyhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Valtion laina yhtiölle voi olla vakuudeton enintään 5 000 000 markan pääomamäärään saakka.

3 §

Osakeyhtiön ottaessa vastatakseen Turun Asennuspajan keskeneräisten töiden suorituksen ja Turun Asennuspajan antamista vuosita-kuista johtuvat työt, Turun Asennuspajan antamat takuusitoumukset jäävät voimaan ja koskevat myös osakeyhtiötä.

4 §

Yhtiö on vapaa leimaverosta, joka leimaverolain mukaan muutoin on suoritettava tässä laissa tarkoitettua omaisuutta koskevasta luovutuskirjasta.

Tulo- ja varallisuusverotuksessa sekä liikevaihtoverotuksessa yhtiön katsotaan sellaise-
naan jatkavan Turun Asennuspajan harjoittamaa liiketoimintaa.

5 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 31 päivänä toukokuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Liikenneministeri *Ole Norrback*

